

N:o 46.

Ank. till Riksd. kansli den 22 april 1890, kl. 2 e. m.

*Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckta motioner angående
väghållningsbesvärets utgörande på landet.*

Till lagutskottets handläggning har Andra Kammaren hänvisat fem särskilda motioner angående väghållningsbesvärets utgörande på landet. Motionerna hafva afgifvits, n:o 20 af herr *Ollas A. Ericsson*, med hvilken herr *M. Tysk* instämt, n:o 57 af herr *J. Johnsson* i Thorsberg, n:o 92 af friherre *C. Carlson Bonde*, med hvilken fyra ledamöter af kammaren instämt, n:o 165 af herr *G. F. Östberg* samt n:o 194 af herr *N. Fosser*, med hvilken sju ledamöter af kammaren instämt.

I motionerna föreslås
af herr *Ollas A. Ericsson*:

»att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t ville i underdånighet anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och så snart ske kan till Riksdagen aflåta förnyad nådig proposition med förslag till lag angående väghållningsbesvärets på landet ordnande i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de grunder, som för skjutsskyldighetens utgörande äro gällande»;

af herr *J. Johnsson*:

»att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, att Kongl. Maj:t täcktes, så fort ske kan, låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lag för väghållningsbesvärets utgörande med hufvudsakligt afseende derå:

att kostnaden för underhåll af allmänna vägar och broar inom väghållningsdistriktet värderas af en nämnd bestående af tre ledamöter, deraf en ledamot utses af Kongl. Maj:ts befallningshafvande, en af landstinget och en af de väghållningsskyldige, hvilka inom sig utse ordförande;

att den årliga underhållskostnaden utgår med en tredjedel af de inom väghållningsdistriktet befintliga fastigheter efter senast åsatta taxeringsvärde, dervid jordbruksfastighet deltagar för hela och annan fastighet af åtta kronors taxeringsvärde och deröfver, jemte frälseränta för sitt efter fem procent beräknade kapitalvärde, för hälften, en tredjedel af landstingsområdet efter den grund, som för landstingsskatt är stadgad, så väl å fastighet som andra beskattningsföremål och en tredjedel af staten; samt

att väghållningsdistriktet genom utsedde ombud låter för underhåll å entreprenad till den minstbjudande utlemna de inom distriktet till allmänt underhåll anslagna vägar och broar, indelade i lämpliga skiften, särskildt för underhåll den tid marken är bar och vinterunderhållet, hvarjemte ock, derest anbud för den af nämnden åsatta ersättning ej erhålles, skilnaden å det af nämnden åsatta och det högre belopp, för hvilket väghållningen upplåtits, uttaxeras å fastigheterna inom distriktet i enlighet med den i punkten 1 angifna grund»;

af friherre *Bonde*:

»att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:ts täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till ordnande af underhållet af de allmänna vägarne efter följande grunder:

a) att underhållet af väg, så väl vinter- som sommartid, öfverlemnas mot betalning åt den som erbjuder sig för billigaste pris utföra arbetet, under förutsättning att det begärda priset af vederbörande landsting godkännes.

b) att kostnaden för detta underhåll fördelas sålunda att en tredjedel betalas af staten samt återstående två tredjedelar utdebiteras efter fyrk på så sätt att för jordbruksfastighet så väl bevillningsskyldig som bevillningsfri erlägges fyra gånger så mycket för hvarje fyrk, som för alla öfriga beskattningsföremål»;

af herr *Östberg*:

»att Riksdagen måtte för sin del besluta följande bestämmelser angående väghållningsbesväret på landet:

Då ny vägdelning sker, skola de inom väghållningsdistriktet befintliga allmänna vägar till underhåll indelas på all i mantal satt jord, med undantag af äldre lotshemman, så länge de äro underkastade lotsningsskyldighet, äfvensom all annan jordbruksfastighet af minst 1,000 kronors taxeringsvärde, hvartill äfven hänföras staten eller menigheter tillhörande allmänningssskogar. Fördelningen emellan de väghållningsskyldige skall ske på grund af fastigheternas medeltaxeringsvärde under de sista tio åren, innan vägdelningsförrättningen tager sin början. Önskar egare af afsides belägen fastighet blifva befriad från vägunderhåll emot skyldighet att i stället erlægga penningar att fördelas på öfrige väghållningsskyldige inom distriktet, eger konungens befallningshafvande efter desses hörande att derom bestämma äfvensom fastställa afgiften. Vid vägdelning kunna undantagas vägar, broar eller färjor, för att underhållas genom medel, som inflyta genom vägs katt, eller särskildt uttaxeras af de väghållningsskyldige.

Vägs katt i penningar skall erläggas för all annan fastighet än jordbruksfastighet, hvars taxeringsvärde uppgår till minst 1,000 kronor, för frälseränta för dess efter fem procent beräknade kapitalvärde samt för inkomst af bergsbruk, kalk- och stenbrott jemte dertill hörande verk, inrättningar och näringar, qvarnar, sågverk, fabriker och andra dylika för varors tillverkning eller förädling anlagda inrättningar, der inkomsten uppgår till minst 1,200 kronor och bevillning därför till staten erlægges. Denna vägs katt utgår för fastighet och frälseränta med 10 öre för hvarje 100 kronors taxeringsvärde och för inkomst med en procent af inkomstens uppskattningsbelopp. Vägs katten uppbäres länsvis och fördelas på de särskilda väghållningsdistrikten efter längden af de inom de särskilda distrikten befintliga allmänna vägar. De medel, som sålunda tillfalla distrikten, skola förvaltas af genom sockneombud utsedda styrelser i enlighet med af Konungens befallningshafvande fastställda reglementen och under Konungens befallningshafvandes kontroll samt användas för underhåll af vid vägdelning undantagna vägar, broar och färjor, underhåll af nyanlagd väg, anbringande och underhåll af vägvisare, ny vägdelning, förvaltningskostnad, bekostande af eller bidrag till vinterväghållningen samt, i mån af tillgång och för så vidt statsmedel ej dertill erhållas, anläggning af ny väg eller förbättring af gammal väg.

Ny vägdelning skall ske, då antingen de vägunderhållningsskyldiges flertal vid sammanträde inför häradsrätten förklara sig sådant önska eller konungens befallningshafvande anser ny vägdelning på grund af betydligare ojemnhet i väghållningsskyldighetens fördelning behöflig, och eger

konungens befallningshafvande att förordna förrättningsman, hvaremot de väghållningsskyldige ega att inför häradsrätten utse gode män att vid förrättningen biträda»;

samt af herr *Fosser*:

»att Riksdagen må besluta att i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t må låta utarbета och för Riksdagen framlägga nytt förslag till lindring af väghållningsbesväret, hufvudsakligen bygdt på följande grunder:

a) att den jord, som nu bestrider väghållningen, bibehölles vid denna skyldighet mot någon skälig befunden lindring af visst årligt bidrag från statsverket och landstingen;

b) att väghållningsbesvärets verkliga värde uppskattas länsvis af en för detta ändamål inom hvarje län tillsatt särskild nämnd; samt

c) att den såsom skälig befunda lindringen tillkommer hvarje väghållningsskyldig med vissa jemna procent af det sålunda uppskattade värdet.»

Vid behandlingen af Kongl. Maj:ts till sistlidna års Riksdag aflåtna proposition med förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet stannade kamrarne, såsom bekant, i olika beslut af den beskaffenhet, att jemlikt 63 § riksdagsordningen frågan i följd deraf för den riksdagen förföll. Så väl här af som ock af hvad i öfrigt under ärendets behandling förekom torde man ej kunna undgå att draga den slutsats, att näppeligen någon utsigt förefinnes, det man redan nu skulle kunna i anledning af de föreliggande motionerna enas om ett bestämdt uttalande rörande de grunder, på hvilka lagstiftningen i ämnet bör byggas. Men då frågan onekligen kräfver en lösning, som icke kan allt för länge uppskjutas, lærer det icke vara olämpligt att Riksdagen för Kongl. Maj:t tillkännagifver sin önskan i detta afseende och dervid framhåller åtminstone några af de omständigheter, hvilka vid utarbetande af förslag i ämnet böra företrädesvis tagas i betraktande.

Af sålunda anförda skäl hemställer utskottet,

att Riksdagen i anledning af ifrågavarande motioner ville i skrifvelse — med uttalande af den åsigt att frågan om ett lämpligt ordnande af väghållningsbesväret på landet är af den vikt, att dess lösning icke bör undanskjutas — anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning dels i hvad mån, un-

der förutsättning att vägunderhållet in natura kommer att utgöras af den i mantal satta jorden, bidrag till väghållet må lemnas af andra beskattningsföremål för att bereda erforderlig lindring i väghållningstungan, dels ock huru vida och i hvad utsträckning bidrag i omförmälda hänseende må kunna lemnas från statsverket och af landstingsmedel, samt derefter för Riksdagen framlägga förnyadt förslag till lag i ämnet.

Stockholm den 22 april 1890.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservationer:

af herrar *Bergström*, *Claëson* och *Fröberg*; samt

af grefve *Klingspor*, med hvilken herrar *Lundin* och *v. Baumgarten* instämt, och som yttrat:

Att skrifva till Kongl. Maj:t och i skrifvelsen ej bestämdt säga på hvad sätt man önskar denna fråga löst har jag ansett mindre lämpligt, synnerligast nu, då Riksdagen för ett år sedan förkastat det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget.

Af alla föreslagna sätt till frågans lösning gifver jag företräde åt det att väghållet länsvis uppskattas till dess verkliga värde och de väghållningsskyldige i lindring erhålla vissa jemna andelar af det sålunda funna värdet. Jag tillåter mig därför föreslå, att lindringen skall utgå med 40 % årligen af vägunderhållskostnadens värde och att statsverket och landstingen dertill bidraga med hälften vardera, hvilket bidrag utbetalas till de väghållningsskyldige af vederbörande kronofogdar vid

kronouppbördsmötena. De betydande summor, som skulle åtgå till en ny vägdelning i hela riket och till vägstyrelser samt förvaltningskostnader m. m., skulle på detta sätt i stället kunna användas till lindring åt de väghållningsskyldige.

Alla väghållare af allmän indelt väg i hela landet skulle på detta sätt blifva lika lindrade i förhållande till bördans storlek och alla beskattningsföremål skulle bidraga till lättnaden, hvilket i min tanke är mycket enklare, mycket lättare att utföra och vida rimligare än att godtyckligt låta blott några beskattningsföremål dertill bidraga eller att lika godtyckligt förvandla en hop folk till väghållare in natura, hvilka nu äro derifrån befriade.

Jag hemställer därför:

att Riksdagen må besluta att i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lindring i väghållningsbesväret, hufvudsakligen bygdt på följande grunder:

a) att all den jord, som nu utgör väghållningsbesväret, tills vidare efter samma grunder som hittills må utgöra detsamma in natura;

b) att väghållningsbesvärets verkliga värde uppskattas länsvis af en för detta ändamål inom hvarje län tillsatt särskild nämnd; samt

c) att de väghållningsskyldige erhålla en årlig lindring af fyratio procent af det sålunda uppskattade värdet, hvartill statsverket och landstingen bidraga med tjugu procent hvartdera.
